

A Magyar Állami Földtani Intézet dokumentációs és információs szolgálata

Írta: Dr. Szabényi Lajos

A Magyar Állami Földtani Intézet dokumentációs-információs szolgálata, mint maga az egész Intézet, nem önmagáért van, hanem mint az ország legrégebb — 100 éves — központi intézménye, azt a célt szolgálja, hogy az ország összes földtani feladatokban érdekelt szervét ellássa a szükséges földtani alapadatokkal. A földtani kutatás igen hosszasan előkészítő munkát igényel, amit az ipari vállalatok nem minden esetben láthatnak el. Az ipar követelményei márról holnapra hirtelen megváltozhatnak, az ásványi nyersanyag-igényben igen nagy ingadozások vannak, melyeket valahogy át kell hidalnunk — itt jelentkezik a M. Áll. Földtani Intézet felbecsülhetetlen értéke, különösképpen pedig dokumentációs-információs szolgálatának jelentősége. A földtani bányászati kutatásban a pillanatnyi igények miatt érdektelenné vált kutatási adatokat szakszerűen meg kell őrizni és olyan állapotba rendszerezni, feltárni, hogy az bármely új, hirtelen jelentkező igény esetén ismét felhasználható legyen. Ennek érzékeltetésére megemlítjük a legalább időlegesen és részlegesen visszafejlődő közzéértelmezés problémáit. Hasonló problémát szemléltet a hazai színes ércek kutatásában tapasztalható intenzitásbeli és koncepcionális hullámmászás. Az új gazdasági mechanizmus rugalmas gazdaságpolitikája még inkább szükségessé teszi egy állandó szilárd bázis fenntartását, fejlesztését, ezen felül pedig minél gyorsabb adatszolgáltatás — információ — tökéletesítését, nehogy az összegyűjtött sok-sok adat holt tőkévé váljék.

Azt hiszem, geológus-bányász társadalmunk ma már tisztán látja a központi földtani dokumentáció-információ jelentőségét — ezt nem szükséges tovább bizonyítgatnunk; a Magyarhoni Földtani Társulat által e témáról rendezett ankétok is kétségtelen bizonyítékát adták ennek. Szükséges azonban időnként tájékoztatást nyújtani affelől, hogy konkrét formában mit értünk el ezen a téren, mivel támogatja tehát az Intézet dokumentációs-információs szolgálata az ország földtani kutatását, milyen formában, mely anyagok állnak rendelkezésre az érdekeltek részére. E dolgozatban csak az írásos dokumentációk problémáit tárgyalom, az anyagi (kőzetminta, kőület, ásványok stb.) dokumentációról külön cikk számol be. A dokumentáció útjának sorrendjében az Intézet az alábbi egységekkel rendelkezik:

Adattár
Szerkesztőség

Sokszorosítás

Könyvtár

Információ

Ezek az egységek szoros kapcsolatban vannak egymással, egymást támogatva, kiegészítve. A végső cél: a gyors információ csak így érhető el.

Az Adattár a kéziratos anyagok: jelentések, mélyfúrás dokumentációk, rajzok, térképek, laborvizsgálati eredmények gyűjteménye.

Az Adattár gyűjtőköre országos, melyet megfelelő rendeletek is biztosítanak, azonban a modern értelemben vett adattár megindulásakor, 16 évvel ezelőtt olyan nagy lemaradást kellett felszámolnunk, hogy korlátozott anyagi lehetőségeink miatt az Adattár anyaga még ma sem teljes. (Bizonyos anyagok tekintetében a teljességre való törekvés nem is sürgős, gondolkodjunk itt azokra a földtani dokumentációs anyagokra, melyeknek más intézményeknél jól kezelt gyűjteményük van, mint például a kőolaj- és mérnökgeológiai eredmények.)

Az Adattár legfontosabb gyűjtőköréi:

Kézirattár

Mélyfúrás gyűjtemény (kataszter)

Rajztár

A kézirattár az önálló jelentések és szakvélemények gyűjteménye. A kb. 7000 tételt kitevő anyag igen sok értékes ma már csak itt megtalálható, régi kéziratot is tartalmaz, mint például az elhunyt intézeti geológusok felvételi jegyzőkönyvei. Ide tartoznak a készletszámítási jelentések is. Ezt a gyűjteményt különösen értékessé teszi, hogy katalógusokkal jól fel van tárva, mégpedig:

— szerzők szerinti

— földrajzi és

— szakkatalógussal.

A gyakorlati kutatás szempontjából a földtanban igen fontos a részletes földrajzi katalógus, ezért ennek alapjául elsősorban a községek szerinti osztályozás szolgál. Természetesen a községek szerinti osztályozás csak a kisebb területeket felölelő anyagoknál lehet ésszerű, mert hiszen a területre eső összes község szerint kell egy-egy katalógus cédulát készítenünk; amennyiben a terület öt községnél nagyobb kiterjedésű, akkor az anyag az ún. tájkatalógusba nyer beosztást. Az Adattár katalógusának tájbeosztását az 1. sz. ábra mutatja be. Az egyes tájak elnevezése a térképen lévő decimális beosztás szerint:

1. sz. ábra. Magyarország földtani tájbeosztása,
a M. Áll. Földtani Intézet Adattára által
használt tízedes rendszerben

1. DUNÁNTÚL

11. Észak Dunántúl
 - 111 Ny-i kristályospala vidék
 - 111.1 Soproni hegyek
 - 111.2 Kőszeg-Felsőcsatár környéke
 - 112 Kisalföld
 - 113 Nyugat Vas megye
 - 114 Középhegység ÉNy-i előtere
 - 114.1 Kemeneshát környéke
 - 114.2 Sukoróhát környéke
 12. Dunántúli Középhegység
 - 121 Balaton É-i partvidéke
 - 121.1 Keszthelyi hegység
 - 121.2 Balatoni bazaltvidék
 - 121.3 Balatonfelvidék
 - 122 Bakony
 - 122.1 Déli Bakony
 - 122.2 Északi Bakony
 - 123 Vértes
 - 124 Gerecse
 - 125 Dorogi medence
 - 126 Vértes DK-i előtere
 - 126.1 Zámolyi medence környéke
 - 126.2 Bicskei medence
 - 127 Velencei hegység
 - 128 Buda-Pilisi hegyek
 - 129 Visegrádi hegység
 13. Déldunántúli dombvidék
 - 131 Zala vidék
 - 132 Belső Somogy
 - 133 Külső Somogy
 - 134 Mezőföld
 - 135 Zseliz
 - 136 Hegyhát-Völgység
 - 137 Dráva völgy
 14. Baranyai szigethegység
 - 141 Mecsek hegység
 - 141.1 Nyugati Mecsek
 - 141.2 Keleti Mecsek
 - 142 Gránit vidék
 - 143 Baranyai dombvidék
 - 144 Villányi hegység
- ## 2. ÉSZAK MAGYARORSZÁG
21. Börzsöny
 22. Nógrád
 - 221 Ny-i Nógrád
 - 222 K-i Nógrád
 23. Salgótarjáni medence
 24. Mátra
 25. Bükk-hegység
 26. Borsodi medence
 - 261 Ózdi medence
 - 262 Sajóvölgyi medence
 27. Észak Borsod
 - 271 Aggteleki—Rudabányai hegység
 - 272 Szendrői-hegység
 - 273 Cserehát

28. Hernád Tisza köze

- 281 Tokaji hegység
- 282 Taktaköz
- 283 Bodrogtó

29. Északi hegységperem

- 291 Pest környék
- 292 Aszód—Ceglédi dombvidék
293. Jászság
- 294 Mezőség

3. DUNA—TISZA KÖZE

31. Dunavölgy
32. Duna—Tisza közti hátság
 - 321 Kiskunság
 - 322 Bácska

4. TISZÁNTÚL

41. Szatmári síkság
42. Nyírség
43. Hajdúság
44. Nagykunság
45. Körösköz
46. Dél-Tiszántúl

A szakkatalógus ma még meglehetősen egyszerű, csupán a hasznosítható ásványi nyersanyagok szerint történik az osztályozás. Tervezzük a szakkatalógus bővítését a tárgyszó (deskriptor) rendszer alapján, mivel ennyire speciális téma esetén a nemzetközi decimális rendszer (ETO) használata nagyon nehézkes lenne.

Az Adattár legkeresettebb, leggyakrabban használt gyűjteménye a mélyfúrási kataszter. A mélyfúrási kataszter két részből áll, egy kartonkatalógusból és a fúróponttérképekből.

A katalógus-kartonokból eddig kb. 120 000 db. készült el. A karton A/5 méretű (148x210 mm), s természetesen csak a legfontosabb tájékoztató adatokat tartalmazza, mert feladata csupán az, hogy a kutató kiválaszthassa a 120 000 fúrás közül azokat, melyeknek dokumentációs anyagába be kíván tekinteni. Megtalálható a kartonon a fúrás helye (község), jele, száma, koordinátái (lehetőség szerint az országos sztereografikus rendszerben) valamint a fúrás módja. A harántolt rétegek földtani kora csak vázlatosan, tájékoztató jelleggel van feltüntetve (emelet mélységig). Tájékoztatást nyújt a karton a fúrásban és a mintaanyagon elvégzett vizsgálatok jellegéről is. Végül megadja, hogy a részletes dokumentáció, hol milyen szám alatt található meg. A kartonok kitöltése nem sablonosan történt, nemcsak az Adattárban található anyag alapján, hanem minden esetben egyeztettek az adatokat a kutató, feltáró vállalatokkal, intézményekkel. Különösen sok problémát okozott a fúrások megnevezésének (község, fúrásszám) egyeztetése. A több néven és számon ismert fúrásoknak természetesen utaló kartonjuk is van.

A kartonokon kigyűjtött összes fúrás helyét a fúróponttérképeken rögzítjük. A fúróponttérképek igen fontosak nemcsak az adatok visszakeresése, de azok egyeztetése szempontjából is. A térképek elsősorban 1:25 000-es méretben készülnek, s ahol olyan nagy a fúrási sűrűség, hogy az ebben a méretarányban nem ábrázolható ott 1:5 000-es kivágatok, majd (még nagyobb sűrűség esetén) 1:1 000-es kivágatok készülnek. A térképek a Gauss—Krüger beosztást követik, és tartalmazzák a Gauss—Krüger kilométerhálózat-beosztáson kívül minden esetben az országos sztereografikus hálózatot, valamint az ott használt egyéb kataszteri, vagy helyi rendszer koordináta vonalait is.

A mélyfúrási kataszterben teljességre törekszünk a lényeges földtani adatokat szolgáltató fúrások tekintetében, — így szerepelnek az összes ásványi nyersanyagkutató és termelő fúrások, vizkutató fúrások, térképező fúrások — de nem szerepelnek a talajmechanikai fúrások, a geofizikai robbantólyukak és a külfejtések sűrítő fúrásai.

A fúróponttérképek egyelőre csak egy példányban, (fénymásolaton) készültek el, de az a tervünk, hogy asztronra fogjuk átvinni, melyekről gyorsan és olcsón lehet majd méretartó másolatokat (asztronnyomatot) készíteni, így elérhetnénk azt, hogy a különböző helyeken készült földtani térképek alapja azonos legyen, legalább a fúrópontok szempontjából, mellyel számos félreértést kiküszöbölnénk és hosszadalmas egyeztető munkát takarítanánk meg.

Az Intézetben tárolt, a kataszterhez csatlakozó eredeti dokumentációs anyag is tekintélyes, de a nyilvántartott 120 000 fúrásnak kb. csak egyharmadát öleli fel. A kartonrendszer azonban pótolja ezt a hiányt, mert megadja, hogy a nálunk hiányzó anyagok mely intézményeknél találhatók meg.

Összefoglalva az Adattár tevékenységét, az a legfőbb igyekezetünk, hogy a legfontosabb földtani alapadatoknak minél teljesebb gyűjteményét állítsuk össze, vagy, ha a gazdasági lehetőségeink nem engedik meg, hogy az eredeti dokumentációt is beszerezzük, legalább katalógusba felvéve az anyagot, a kutatók részére útmutatást adhassunk az anyag felkutatására. Az alapidokumentációk igen nagy részénél az a probléma, hogy csak egy példányban vannak meg, ezért a Földtani Intézet már évekkal ezelőtt berendezkedett fotokópiák készítésére, igaz, hogy egyelőre nem nagy az igény ezen a vonalon, holott a vidéken dolgozó geológusok részére ez sok esetben tekintélyes időmegtakarítást adhatna.

További lépésként tartjuk számon a gépi adatvisszakeresést, adatrendszeresítést, melyre a tervek már elkészültek, de jelenleg hely hiá-

nyában a tényleges munkát elkezdni nem tudjuk.

Szerkesztőség: A kutatási eredmények közkinccsé tételének igen fontos módja a nyomtatásban való megjelenés. A kutatók kéziratától a nyomtatásig igen hosszú az út, a nyomásra való előkészítés a földtan területén különösen nehéz speciális munka. A földtani munka nagyon sokrétű, rendszerint sok táblázatos és rajzi mellékleteket tartalmaz, mely meglehetősen eltér a többi műszaki tudomány produktumától, így ezek megjelenítése nagy nehézséget okoz a kiadó vállalatoknak. Mivel a M. Áll. Földtani Intézetnek alapvető kötelessége, hogy az összefoglaló földtani kutatási eredményeket minél teljesebben közzétegye, ezért szükségessé vált, hogy a szerkesztést (teljesen) és a kiadást (részben) magunkra vállaljuk.

A szerkesztési munkát csak speciálisan átképzett geológusok tudják jól elvégezni. A szöveges kiadványok szerkesztésére már évtizedek óta volt az intézetnek szak- és technikai szerkesztője, majd a megnövekedett igényeknek megfelelően csoporttá bővült szerkesztősége, — néhány éve pedig a térképek szerkesztésére is alakult külön csoport.

A szerkesztőség munkáját támogatja, illetőleg rajzi részét kivitelezi a rajzcsoport, mely klisé- és térképrajzolásra kiképzett munkaerőből áll.

Az Intézetnek a legutóbbi években meginduló hatalmas monográfia- és térképkiadási munkássága az intézeti szerkesztőségi csoportok nélkül nem volna megoldható, ugyanis a múltban számos szomorú tapasztalatunk volt a külön kiadóvállalatok szerkesztőségeinek el nem vállalt, vagy rosszul elvégzett munkájával. A M. Áll. Földtani Intézet szerkesztősége ma már olyan erős, hogy nemcsak a saját anyagainak szerkesztését tudja ellátni, hanem segítséget nyújthat az ország többi földtannal foglalkozó intézményének is, munkáik eredményének megjelentetésében.

Szerkesztőségünk geológus és kartográfus szakemberei a szövegeket és térképeket nemcsak nyomdatechnikai, hanem földtani szempontból is szerkesztik — segítséget nyújtanak az egységes nevezéktan, jelölésmód keresztülvitelében. Különösen a rajzi mellékletek és térképek vetnek fel nagyon sok olyan nyomdatechnikai problémát, melyek a földtani anyag módosítását igénylik, amit jól megoldani többnyire csak a speciálisan képzett szerkesztő geológus tud, de azért mégsem volna ésszerű, hogy minden nagyobb földtani kutatással foglalkozó intézmény külön szerkesztőségi csoportot állítson fel, különösképpen akkor, amikor a M. Áll. Földtani Intézetben már rendelkezünk ezzel. A M. Áll. Földtani Intézet ilyen irányú szolgáltatási munkájának az előnyét néhány vál-

alatunk, mint Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt, valamint a Mecseki Ércbánya Vállalat és természetesen testvérintézetünk, az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet már felismerték és kiadványaikat részben, vagy egészben nemcsak, hogy nálunk szerkesztetik, hanem nálunk is adatják ki, mely utóbbira a jól működő házi nyomdánk ad alapot.

Sokszorosítási munkák. A modern nyomdatechnika lehetőséget nyújt arra, hogy aránylag kis helyen kis létszámmal is a legkényesebb igényeket kielégítő nyomdatermékeket állítsunk elő gazdaságosan, sőt, — tekintve a földtani kiadványok aránylag kis példányszámát — sok esetben csakis a speciálisan felszerelt házi nyomdával oldható meg gazdaságosan.

A házi nyomda jelentősége különösen a színes földtani térképek előállításával kapcsolatban domborodik ki. A színes földtani térképek gyors és gazdaságos készítése csak úgy oldható meg, ha már a térkép szerkesztési, rajzolási fázisában igénybe vesszük a nyomda segítségét, ami külső nyomdavállalattal nem oldható meg. Különösen fontos szerepe van itt az igen pontos, torzításmentesen dolgozó térképfoto berendezésünknek és az asztralonforgató eljárás bevezetésének.

Nemcsak az előkészítő munkát tudjuk elvégezni, de a legnagyobb méretű (A/0) sokszínű nyomásos térképeket is elő tudjuk állítani házi nyomdánkban. Példaként megemlítem a Bükk-hegység környéki barnakőszénmedence és a K-i Mecsek prognózistérképeit, Magyarország energiahordozóinak térképét, valamint a Tokaji-hegység 1:25 000-es térképeit, melyek mind házi nyomdánkban kerültek kinyomtatásra. Saját nagy formátumú térképnyomó gépünk azonban kis kapacitású, ezért inkább csak a kényesebb előkészítő munkák elvégzésére szorítkozunk. Kisebb formátumú térképek és szövegek rotaprint nyomására azonban van nagykapacitású nyomógépünk is. Ki kell emelnünk, hogy a színes földtani térképek előkészítését és nyomását házi nyomdánk gazdaságosan oldja meg, mivel e munkára speciális előállítási rendszert dolgozott ki.

Egyes szöveges kiadványok nyomása házi nyomdánkban esetenként többre kerül, mintha azt nyomdavállalattal végeztetnénk el, azonban igen sok esetben mégis szükséges e munkákat itthon elvégeznünk, mert a kis példányszám, vagy a szűk határidő miatt a vállalatok ezt nem tudják elkészíteni.

A házi nyomdán kívül Intézetünk természetesen rendelkezik az egyéb egyszerű gyorsmásoló berendezésekkel is (fénymásoló, stencil, ormig, foto). Ezek az utóbbi egyszerű berendezések minden nagyobb vállalatnál, intézménynél megtalálhatók, de speciális földtani térképnyomda csak egy van az országban — nálunk.

Ennek a földtani térképnyomdának a lehetőségeit országosan ki kell használnunk, bár Intézetünk nagy térképkiadási programja miatt a kapacitása egyelőre meglehetősen ki van aknázva, mégis jó szervezéssel, mind modernebb eljárások bevezetésével segítséget nyújthatunk más intézményeknek is, amint azt már a szerkesztőségi munkáról írt fejezetben is említettem. Itt elsősorban a térképszerkesztés első fázisában adható segítségről szeretnék beszélni. Nagyon üdvös lenne, ha a földtant művelők azonos vetületű, topográfiajú alaptérképeken dolgoznának, melyek esetleg a már elfogadott földtani határokat, fúrópontokat is tartalmaznák. Egy-két színnyomású alaptérképeknek 50—100 példányban való kinyomtatása igen olcsón megoldható (ilyen példányszámban olcsóbb mint a fénymásolat!) különösképpen akkor, ha már az alaptérkép mérettartó anyagon (asztralonon) rendelkezésünkre áll. Szeretnénk itt utalni elsősorban a 200 000-es térképsorozatra és az Intézet által kiadott részletes térképsorozatra, melyeknek asztralon-rajzai (topográfia, földtani képződményhatárok) rendelkezésünkre állnak. Számos egyeztetési munka megtakarítható lenne, ha minden geológus előtt ismertté válna a modern nyomdatechnikában rejlő előny, amelyhez szükséges összes berendezések, a speciálisan képzett szakemberek a M. Áll. Földtani Intézetben már rendelkezésre állnak.

Az Intézet kiadványai általában nem kerülnek könyvtárosi forgalomba, mivel kis példányszámuk miatt az engedélyezett ár többnyire a nyomdai előállítási költség alatt maradna, nem is számítva a befektetett szellemi munkát és az egyéb kutatási költségeket. A kiadványok ezért korlátozott mennyiségben vásárolhatók, minden esetben csakis megrendelő levéllel történő megkeresés alapján.

Az Intézet legfontosabb sorozatos kiadványai a következők:

A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése,

A Magyar Állami Földtani Intézet Évkönyve,

Geologica Hungarica,

Alkalmi kiadványok.

A térképsorozatok közül legfontosabbak:

— az 1:200 000-es, mely az egész ország területét felöleli;

— az 1:25 000-es sorozat a Tokaji-hegységről és a Bakony hegységről,

— az 1:10 000-es sorozat a Mecsek hegység, Dorogi-szénmedence,

Mátra hegység és Balaton-környékéről.

Ezen kívül a számos egyéb földtani tájegység térkép és az országos 1:500 000-es térképek is említést érdemelnek.

A kapható és megjelenő térképekről az Intézet minden évben tájékoztatót bocsájt ki.

Könyvtár. A M. Áll. Földtani Intézet legrégibb dokumentációs egysége a könyvtár, mely az ország egyik legnagyobb műszaki szakkönyvtára, kb. 140 000 kötettel. Különösen saját kiadványaink cseréjével 82 országból érkezik anyag, melyet még vásárlással egészít ki az Intézet, így az egész világ legfontosabb földtani folyóiratai és önálló művei megtalálhatók könyvtárunkban.

A ritkaságszámba menő, nehezen beszerezhető művekről legtöbbször külföldi könyvtárközi kölcsönzés alapján mikrofilmet készítettünk könyvtárunk. Ez az értékes mikrofilmtár az utóbbi években öröndetesen bővült.

A M. Áll. Földtani Intézet könyvtára, mint országos és nyilvános szakkönyvtár, könyv- és folyóiratanyagát külső szakembereknek is kölcsönzi.

A könyvtár állományát az olvasók részére modern katalógusok tárják fel. A katalógus két fő egységre oszlik: az önálló művek (könyvek) és folyóiratok katalógusára. Az önálló művek katalógusai a következők: 1. Szerzők szerinti, 2. szakkatalógus, a nemzetközi „egyetemes tizedes osztályozás” (ETO, decimálisklasszifikáció) szerint, melynek használatát egy betűrendes tárgymutató könnyíti meg. 3. újabban földrajzi katalógus is készül, országok szerinti bontásban.

A folyóiratokról 1. betűrendes katalógus és 2. országok szerinti katalógus áll az olvasó rendelkezésére.

Külön katalógus készült az Intézet fő kutatási területének irodalmáról.

A kutatók munkájának megkönnyítésére, a legújabb irodalmi adatok minél gyorsabb megismerésére, a könyvtár igen életrevaló rendszert vezetett be. Minden hét szerdai és csütörtöki napon az új szerzeményeket kihelyezik az olvasóterem asztalaira, ahol azt mindenki végignézheti és kijegyezheti az őt érdeklő műveket, melyek már ugyanazon hét péntekjétől kikölcsönözhetők.

A könyvtár igen nagy forgalmat bonyolít. Ma manapság egy év alatt 6 000 olvasó 150 000 kötetet vesz kézbe, melyből 1 800 kölcsönző 6 000 kötetet kölcsönöz.

Információs szolgálat. Az Intézet összes dokumentációs részlege egyben információs munkát is végez azért, hogy a hozzájuk fordulókat információs anyaggal látja el. A szolgálatnak ezt a részét passzív információs tevékenységnek nevezhetjük, viszont ezen túlmenően szükség van arra is, hogy aktívan, azaz megkeresés nélkül is terjesszük az információkat. Ide számíthatjuk tulajdonképpen a nyomtatásban megjelent kiadványainkat, azonban ezeknek az átfutási ideje meglehetősen hosszú, rendszerint több mint egy év. A mai értelemben vett információs szolgálat alatt, — úgy ahogy azt az

Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság életre hívta — azt értjük, hogy megkeresésre, vagy anélkül, a feladat természetétől függően napokon, vagy heteken belül a lehető leggyorsabban szolgáltatja az információs anyagot.

A M. Áll. Földtani Intézet Információs Csoportja dokumentációs szolgálatunk legújabb egysége, csak a múlt év (1968) közepén alakult meg. Mivel a földtan nem nélkülözheti a nemzetközi eredményeket, az információs csoportot nagy nyelvismerettel rendelkező geológusokból, fordítókból állítottuk össze.

Az információs szolgálattal kapcsolatban az olvasóban két fő kérdés merülhet fel: Milyen információkat szolgáltat ez a csoport, és milyen formában teszi ezt?

Az információs csoport adatszolgáltatása a már meglévő adatokra támaszkodik, legyenek azok akár kéziratok, akár nyomtatásban megjelentek, intézetünkben vagy más intézménynél megtalálhatók, hazai vagy külföldi eredetűek.

Az adatszolgáltatás formája, mélysége a megkereséstől függ. Lehet az egyszerűen bibliográfiai jellegű címjegyzék, jelezvén egyben, hogy a keresett adatok hol találhatóak. Kívánságra megküldik a keresett dokumentáció fotokópiáját, vagy mikrofilm másolatát, de kivonatolt, összesített, rendszerezett anyagot is szolgáltathatnak. Külföldi cikkek magyarul szakszerű kivonatát, rövid kivonat (rezümé) vagy néhány oldalas, esetleg ábrákkal ellátott „tömörítés” formájában.

Meg lehet rendelni a csoportnál „témafigyelést” is, mely azt jelenti, hogy a megkereső meghatároz egy témakört (pl. kerámiai nyersanyagkutatás) és a csoport minden, e témáról szóló, bármely hazánkban fellelhető folyóiratban megjelent cikk, vagy önálló mű címét és rakatórési helyét rendszeresen közli a megrendelővel. Az idegen nyelvű címeket természetesen egyben fordításban is megadják. E bibliográfiai adatok birtokában az érdeklődésre számot tartó anyagokról lehet azután kérni kivonatot, vagy fordítást.

Az eddig felsorolt szolgáltatások még szintén passzív jellegűek, — az aktív szolgáltatást gyorsan megjelenő tájékoztató füzetek formájában kívánjuk megoldani. Az első tájékoztató füzetet az Intézet centenárius ünnepségeinek lezajlása után, az év őszén szeretnénk megindítani. A tájékoztató füzet a legegyszerűbb formában, rotaprint eljárással fog készülni, hogy minél gyorsabban jelenhessen meg. Tartalmilag elsősorban a közérdeklődésre számot tartó hazai teljes és a legfontosabb külföldi irodalmi anyag bibliográfiai adatait fogja adni, vagyis a folyóiratok cikkeinek és az önálló műveknek címét, az eredeti nyelven és magyarul is, — a legfontosabbaknak a rövid kivonatát, sőt esetenként tömörítéseket is. A tájékoztató füzet egyben

tartalmazni fogja a legfontosabb szakmai híreket is: rendezvényeket, kinevezéseket, külföldi utakat, legújabb kutatási eredményeket, rendeleteket.

Rendszeres gyors információs kiadványunk volt már eddig is: négy éve megjelentetjük az Intézet „Távlati Kutatás” c., a tárgyév eredményeit tartalmazó köteteket. Ezt a sorozatot ez évtől kezdve új, bővített formában fogjuk kiadni, vagyis nemcsak a M. Áll. Földtani Intézet, hanem az ország összes intézménye által végzett földtani távlati kutatási eredményeket — sőt a tervezett fúrásokat is — ismertetni fogjuk. Azt reméljük, hogy ezáltal lehetőséget nyújtunk a szorosabb együttműködés kiépítésére, egy-egy kutatófúrás többirányú kutatásban való felhasználására és a tervek egyeztetésére.

Egész dokumentációs munkánkkal az volt és az ma is a törekvésünk, hogy nemcsak az Intézet kutatóinak, hanem az egész magyar geológus társadalomnak az országban folyó minden, a földtannal kapcsolatba kerülő munkához segítséget nyújtunk, az adatok felkutatását megkönnyítsük, meggyorsítsuk, és a kutatások, vizsgálatok felesleges megismétlését, egymással fedésbe kerülését elkerüljük. Különösképpen nagy lépés lesz, ha az új, mai értelemben vett információs szolgálatunkat a tervek szerint meg tudjuk valósítani. E szolgáltatás különösképpen a vidéken és az iparban dolgozó szakemberek részére lesz igen nagy segítség, hogy lépést tarthassanak a tudomány és a gyakorlat haladásával. Egyben kérelemmel is fordulunk az összes földtanban érdekelt szakemberhez, hogy munkánkban támogassanak bennünket, mert a fent vázolt országos érdekű feladatainkat, csak mindnyájunk összefogásával teljesíthetjük.

by
L. Szabényi

The Documentation and Information Service of the Hungarian Geological Institute is of country-wide scope. The 100-year old Institute has always kept up with progress also in this field. The Documentation Department includes the following minor units: Archives (Geofond), Editors' Section, Printing Shop, Duplicating Section, Library, and Information Service.

The documentation and information activities can be subdivided into passive and active services. The passive ones include services performed to order: data collecting, compilation of bibliographies (recherche), abstracting, translation, and duplication. The active services are carried out regularly, without special request, in form of an information bulletin, aiming at the rapid dissemination of the latest results of investigations and other news of geological interest. Those items of the information bulletin which deserve the attention of geologists abroad are to be published in English as well.

**Документационная и информационная служба
Венгерского геологического института**

Л. Себеньи

Документационная и информационная служба Венгерского геологического института является центральной общегосударственной службой. Наш 100-летний институт идет в ногу с прогрессом и в отношении документационно-информационных работ. Главный документационный и информационный отдел включает в себя следующие отделы и группы: геофонд, редакция, типография, группы фотокопирования и размножения материалов, библиотека, группа научной информации.

Документационно-информационная служба осуществляется в двух основных направлениях: пассивном и активном. Под пассивной службой подразумеваются работы, проводящиеся по заказам, такие как сбор данных, библиографические исследования, составление резюме к научным работам, переводы, копирование. Активная служба осуществляется в виде издания информационных бюллетеней, предназначенных для возможно более быстрого опубликования результатов научных исследований и научно-технических новостей. Наиболее важные по содержанию материалы информационных бюллетеней будут опубликованы на английском языке.